

Regerings proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av markanvändnings- och bygglagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att markanvändnings- och bygglagen ändras.

Enligt förslaget ska det ställas kalkylmässiga minimikrav på andelen energi från förnybara energikällor av den totala energin när det gäller nya byggnader och byggnader som genomgår en större renovering. Genom den föreslagna lagen genomförs för sin del det omarbetade direktivet om förnybar energi.

Kretsen av möjliga ändringssökande när det gäller bygglov för byggnader som förutsätter miljökonsekvensbedömning föreslås bli utvidgad till lokala sammanslutningar vars stadgar innefattar naturvård, hälsoskydd eller miljöskydd. Samtidigt tas det in hänvisningsbestämmelser till den nya bestämmelse om bedömning av gränsöverskridande miljökonsekvenser som föreslås i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Genom lagen kompletteras genomförandet av direktivet om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt. Finland har fått en formell underrättelse från Europeiska kommissionen om genomförandet, och därför påskyndas ändringar i den nationella lagstiftningen.

Det föreslås att Säkerhets- och kemikalieverket är den kontaktpunkt för byggprodukter som avses i byggproduktförordningen. Kontaktpunkten har till uppgift att tillhandahålla information om bestämmelserna om byggprodukter i Finland. Den paragraf som gäller Säkerhets- och kemikalieverkets marknadstillsynsverksamhet ändras så att den motsvarar vad som föreskrivs i marknadskontrollagen och marknadskontrollförordningen.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	5
3 Målsättning	7
4 Förslagen och deras konsekvenser	8
4.1 De viktigaste förslagen	8
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	9
5 Alternativa handlingsvägar	13
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	13
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	14
6 Remissvar	16
7 Specialmotivering	20
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	24
9 Ikraftträdande	24
10 Verkställighet och uppföljning	25
10.1 Samband med andra propositioner	25
10.2 Förhållande till budgetpropositionen	25
10.3 Förhållande till marknadskontrollförordningen och marknadskontrollagen	25
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	25
11.1 Grundläggande rättighet till miljö	25
11.2 Utövning av offentlig makt	26
11.3 Skydd för privatlivet	26
11.4 Egendomsskydd	26
LAGFÖRSLAG	28
Lag om ändring av markanvändnings- och bygglagen	28
BILAGA	31
PARALLELLTEXT	31
Lag om ändring av markanvändnings- och bygglagen	31

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Främjande av användningen av förnybar energi

I avsnitt 3.1 i statsminister Marins regeringsprogram (2019) dras följande riktlinjer upp: ”Avvecklingen av fossilolja för uppvärmning sker gradvis fram till början av 2030-talet. Oljeuppvärmning av statliga och kommunala fastigheter ska frångås före 2024. Fastigheter som värms med olja uppmuntras genom ett åtgärdsprogram frångå oljeuppvärmning till fördel för andra uppvärmningssätt under 2020-talet.”

I Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (nedan *RED II-direktivet*) förutsätts det i artikel 15.4 att medlemsstaterna ska införa lämpliga åtgärder i sina byggregler och byggnormer för att öka andelen energi från alla typer av förnybara energikällor inom byggsektorn. I sina byggregler och byggnormer eller på andra sätt som har motsvarande verkan ska medlemsstaterna kräva att miniminivåer av energi från förnybara energikällor används i nya byggnader och i befintliga byggnader som genomgår betydande renoveringar i den utsträckning detta är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbart. Enligt artikel 36.1 i RED II-direktivet ska medlemsstaterna senast den 30 juni 2021 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artikel 15.

Bygglövsprojekt som kräver miljökonsekvensbedömningsförfarande

Finlands regering mottog den 28 november 2019 Europeiska kommissionens formella under rättelse till Republiken Finland med stöd av artikel 258 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). Den formella underrättelsen gällde genomförandet i Fastlandsfinland och på Åland av bestämmelserna i direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (sådan det lyder ändrat genom direktiv 2014/52/EU, nedan *direktivet* eller *MKB-direktivet*). Enligt kommissionen har flera av bestämmelserna i direktivet inte genomförts på behörigt sätt i Finland. Enligt kommissionen gäller bristerna bland annat fastställandet av tillämpningsområdet för förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (nedan *MKB-förfarande*), beaktandet av resultaten av ett MKB-förfarande i tillståndsförfarandena samt frågor som gäller motiveringen av beslut och rätten att söka ändring. Finland meddelade i sitt svar till kommissionen den 24 mars 2020 att Fastlandsfinland och Åland kommer att komplettera sin lagstiftning för att precisera genomförandet av bestämmelserna i MKB-direktivet. Lagstiftningsändringarna bereds så att ändringarna träder i kraft i sin helhet under 2021.

Till riksdagen har med anledning av den formella underrättelsen och för komplettering av genomförandet av direktivet den 8 april 2021 överlämnats en separat regeringsproposition RP 50/2021 rd med förslag till lagar om ändring av lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och lagar som har samband med den. Genom propositionen kompletteras genomförandet av MKB-direktivet i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017, nedan *MKB-lagen*), marktäktslagen (555/1981), miljöskyddslagen (527/2014) och lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019). Genom den nu aktuella propositionen kompletteras genomförandet av MKB-direktivet i markanvändnings- och bygglagen (132/1999).

RP 121/2021 rd

Marknadskontroll av byggprodukter och organiseringen av uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter nationellt

Att det ska tillsättas ett centralt samordningskontor för den nationella marknadskontrollen grundar sig på medlemsstaternas skyldighet att tillsätta ett centralt samordningskontor i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011 (nedan *marknadskontrollförordningen*). Bestämmelser om en kontaktpunkt för produkter och om dess uppgifter finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/515 om ömsesidigt erkännande av varor som är lagligen saluförda i en annan medlemsstat och om upphävande av förordning (EG) nr 764/2008 (nedan förordningen om ömsesidigt erkännande). Bestämmelser om vissa uppgifter för kontaktpunkten för produkter finns dessutom i marknadskontrollförordningen. Genom lagen om ändring av lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (993/2020) organiserades verksamheten så att Säkerhets- och kemikalieverket i fortsättningen är det nationella centrala samordningskontor som avses i Europeiska unionens marknadskontrollförordning. Dessutom omorganiserades uppgiften för den kontaktpunkt för produkter som avses i förordningen om ömsesidigt erkännande genom att uppgiften överfördes från arbets- och näringsministeriet till Säkerhets- och kemikalieverket.

Genom denna proposition utses nationellt en kontaktpunkt för byggprodukter på det sätt som förutsätts av medlemsländerna i artikel 10 i byggproduktförordningen.

Markanvändnings- och bygglagen och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG (nedan byggproduktförordningen) har innehållit egna bestämmelser om marknadskontrollmyndighetens förfarande vid tillsynen över både CE-märkta och icke CE-märkta byggprodukter. På grund av den nya marknadskontrollförordningen är det skäl att ändra paragrafen i markanvändnings- och bygglagen så att marknadstillsynsmyndighetens förfaranden blir enhetliga med marknadskontrollen av andra produkter.

1.2 Beredning

Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid miljöministeriet.

Främjande av användningen av förnybar energi

Regeringens proposition har beretts vid miljöministeriet genom sakkunnigsamarbete. Miljöministeriet har låtit Motiva Oy göra en konsekvensbedömningsrapport om konsekvenserna av genomförandet av artikel 15.4 i RED II-direktivet.

Projekt som kräver miljökonsekvensbedömningsförfarande. Propositionen hänför sig till den mer omfattande regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och lagar som har samband med den, som är under behandling i riksdagen och som har beretts som tjänsteuppdrag vid miljöministeriet. Propositionen har beretts med anledning av Europeiska kommissionens formella underrättelse till Finland om genomförandet av MKB-direktivet. För behandlingen av den formella underrättelsen och av det nationella genomförandet av MKB-direktivet har miljöministeriet för mandatperioden 1.7.2020–31.12.2021 tillsatt en samarbetsgrupp där det utöver företrädare för miljöministeriet

även finns företrädare för justitieministeriet, kommunikationsministeriet och arbets- och näringsministeriet. Information om samarbetsgruppens verksamhet finns tillgänglig på ministeriets webbsidor. Huvudpunkterna i de ändringsförslag som föreslås i denna proposition har lagts fram för samarbetsgruppen.

Organiseringen av marknadskontrollen av byggprodukter och uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter nationellt

I anslutning till genomförandet av marknadskontrollförordningen har på förslag av arbets- och näringsministeriet som budgetlag godkänts en nationell lag om ändring av lagen om marknadskontrollen av vissa produkter. I lagen föreskrivs om det centrala samordningskontoret och kontaktpunkten för produkter i syfte att genomföra Europeiska unionens förordningar om marknadskontroll och ömsesidigt erkännande. I lagen föreskrivs det dessutom att Säkerhets- och kemikalieverket i fortsättningen är det nationella centrala samordningskontor som avses i Europeiska unionens marknadskontrollförordning. Dessutom omorganiserades uppgiften för den kontaktpunkt för produkter som avses i förordningen om ömsesidigt erkännande genom att uppgiften överfördes från arbets- och näringsministeriet till Säkerhets- och kemikalieverket.

I denna regeringsproposition föreslås det av nationella skäl att också uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter enligt artikel 10 i byggproduktförordningen överförs från miljöministeriet till Säkerhets- och kemikalieverket.

Bestämmelser om marknadstillsyn över byggprodukter finns i speciallagstiftningen och ingår inte i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016). Marknadskontrollförordningen förutsätter genomförande, och därför måste en hänvisning till marknadskontrollagen och marknadskontrollförordningen tas in i markanvändnings- och bygglagen när det gäller byggprodukter. Fullgörandet av Säkerhets- och kemikalieverkets uppgifter underlättas om marknadskontrollförfarandena för alla produkter är enhetliga.

Regeringspropositionen har beretts vid miljöministeriet i samarbete med arbets- och näringsministeriet och Säkerhets- och kemikalieverket.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Främjande av användningen av förnybar energi

Hållbar energianvändning är en av utgångspunkterna i markanvändnings- och bygglagen. Lagens syfte är enligt 1 § att reglera områdesanvändningen och byggandet för att på det sättet skapa förutsättningar för en bra livsmiljö och främja en ekologiskt, socialt och kulturellt hållbar utveckling.

I Finland baserar sig bestämmelserna om byggnaders energiprestanda på bestämmelserna om väsentliga tekniska krav i markanvändnings- och bygglagen samt på preciserande bestämmelser som utfärdats genom förordning av statsrådet och miljöministeriet med stöd av lag. Genom en lag om ändring av markanvändnings- och bygglagen (1151/2016) genomfördes kravet på näronnenergibyggande enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda (omarbetning, nedan *EPBD*). Till följd av miljöministeriets förordning om nya byggnaders energiprestanda (1010/2017), som gäller detta, minskar energianvändningen i byggnader och ökar andelen förnybar energi i den energi som byggnader använder.

RP 121/2021 rd

I markanvändnings- och bygglagen finns det för närvarande inga bestämmelser om miniminivån för förnybar energi i nya byggnader och byggnader som genomgår en större renovering. Byggnadens ägare är inte skyldig att vidta omfattande reparationer och t.ex. ett behov att reparera en vattenskada eller ett nytt vatten-tak som sådant uppstår inte heller i sig som en omfattande reparation. Ägaren kan, om han så önskar, besluta att genomföra en omfattande renovering när byggnadens behov av grundlig renovering förutsätter det. I 171 § i markanvändnings- och bygglagen finns dessutom en möjlighet att avvika från en bestämmelse eller föreskrift som gäller byggande på den grund som sökanden har anfört. En smärre avvikelse är enligt 175 § möjlig i samband med bygglovet.

Vid renovering underskrider andelen förnybar energi av byggnadens beräknade förbrukning av inköpt energi den gräns på 38 procent som föreslås i propositionen endast om fossila bränslen används som primär energikälla vid uppvärmningen. I registret över energicertifikat fanns det 5 407 sådana byggnader bland de byggnader som enligt anmälan färdigställdes före 2020. Användningen av fossila bränslen som huvudsaklig värmekälla är störst i egnahemshus (3 660/totalt antal energicertifikat för egnahemshus 39 902), i undervisningsbyggnader och daghem (308/3 245), i radhus (951/19 338) och i affärsbyggnader (158/3 737). Eftersom det fanns sammanlagt 88 610 energicertifikat för byggnader som färdigställdes före 2020 att tillgå, blir de fossila bränslenas marknadsandel av de huvudsakliga värmekällorna 6 procent.

Vid nybyggnad underskrider andelen förnybar energi av byggnadens beräknade förbrukning av inköpt energi den gräns på 38 procent som föreslås i propositionen endast om fossila bränslen används som primär energikälla vid uppvärmningen. I registret över energicertifikat fanns det 13 sådana byggnader bland de byggnader som tagits i bruk eller för vilka bygglov söktes 2020. I alla byggnadstyper är fossila bränslen ovanliga: 5 av 8 779 egnahemshus, 5 av 344 lager, 3 av 374 trafikbyggnader och 1 av 277 odefinierade andra byggnadstyper. Det fanns sammanlagt 12 492 energicertifikat tillgängliga i fråga om byggnader som klassificerats som nya. På basis av dessa var de fossila bränslenas marknadsandel av de huvudsakliga värmekällorna 0,1 procent.

I de byggprojektanmälningar som gällde nya byggnader som började uppföras 2020 uppgavs lätt brännolja som den huvudsakliga värmekällan i 69 byggnader, gas i 12 byggnader och torv i 15 byggnader. Av dessa var 30 industri- och lagerbyggnader, 27 jordbruksbyggnader och 23 andra byggnader. Enligt byggnadsregistret var de fossila bränslenas marknadsandel som huvudsaklig värmekälla 0,3 procent (alla byggnadstyper) eller 0,2 procent (endast bostadshus och servicebyggnader).

RED II-direktivet antogs den 11 december 2018. Syftet med detta så kallade omarbetade direktiv är att medlemsstaterna ska säkerställa att andelen förnybar energi i EU är minst 32 procent av den slutliga energiförbrukningen 2030. I det omarbetade direktivet har det inte längre satts upp några landspecifika mål.

Artikel 15.4 i RED II-direktivet förutsätter att medlemsstaterna i sina byggregler och byggnormer eller på andra sätt som har motsvarande verkan ska kräva att miniminivåer av energi från förnybara energikällor används i nya byggnader och i befintliga byggnader som genomgår större renoveringar i den utsträckning detta är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbart.

Projekt som kräver miljökonsekvensbedömningsförfarande

Enligt markanvändnings- och bygglagen har tillkännagivandet av tillståndsprojekt (133 §) och besvär över tillståndsbeslut (192 §) begränsats till endast rågrannar.

I 132 § i markanvändnings- och bygglagen fastställs det att om en miljökonsekvensbedömning enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska utarbetas för byggande som kräver tillstånd ska det, utöver vad som anges i 133 §, informeras på internet om att behandlingen av ansökan har inletts. Vidare ska närings-, trafik- och miljöcentralen ges tillfälle att ge ett utlåtande om ansökan. Ett sammandrag av alla anmärkningar och utlåtanden som lämnats in rörande ansökan ska göras, och sammandraget ska vara allmänt tillgängligt samtidigt som beslutet meddelas. I enlighet med 133 § i markanvändnings- och bygglagen hörs för närvarande grannar, men inte kommunmedlemmar eller andra intressenter, om bygglov.

I 192 § i markanvändnings- och bygglagen har kretsen av möjliga ändringssökande begränsats när det gäller beslut om bygglov. MKB-direktivet förutsätter att i fråga om bygglov omfattar kretsen av intressenter i projekt som omfattas av ett MKB-förfarande registrerade sammanslutningar till vars verksamhetsområde det hör att främja miljöskydd, hälsoskydd och naturvård.

Markanvändnings- och bygglagen innehåller inga separata bestämmelser om behandlingen av bygglov i situationer där ett projekt sannolikt har betydande gränsöverskridande miljökonsekvenser och ett internationellt förfarande enligt 5 kap. i MKB-lagen har ordnats om projektet.

Marknadskontroll av byggprodukter och organiseringen av uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter nationellt

Säkerhets- och kemikalieverket sörjer med stöd av byggproduktförordningen för marknadskontrollen av CE-märkta byggprodukter och med stöd av markanvändnings- och bygglagen för marknadstillsynen över byggprodukter som är föremål för nationellt produktgodkännande. Separata bestämmelser om marknadstillsyn över byggprodukter finns således i speciallagstiftning och byggprodukter ingår inte i marknadskontrollagen.

Efter det att byggproduktförordningen trätt i kraft inrättades 2013 en kontaktpunkt för byggprodukter i anslutning till den kontaktpunkt för produkter som fanns vid arbets- och näringsministeriet. I praktiken har kontaktpunkten för byggprodukter fungerat så att den ekonomiska aktören har skickat sin fråga till arbets- och näringsministeriets e-postadress, och ministeriet har samordnat frågorna och förmedlat dem till miljöministeriet. Enligt 17 § 3 mom. i markanvändnings- och bygglagen ska miljöministeriet uppfylla de förpliktelser som medlemsstaterna åläggs genom byggproduktförordningen.

3 Målsättning

Främjande av användningen av förnybar energi

EU-direktivet är en del av EU:s ansträngningar för att nå sina klimatmål. Direktivet innehåller en strävan efter att minska andelen fossila bränslen i den totala energianvändningen i byggnader. Genom RED II-direktivet åläggs medlemsstaterna att fastställa minimikrav för andelen förnybar energi av en byggnads totala energianvändning när det gäller nybyggnad och större renoveringar.

Genom propositionen fastställs för nya byggnader och byggnader som genomgår grundliga renoveringar en miniminivå på energi från förnybara energikällor. Minimnivån justeras genom en utredning som ska läggas fram i samband med behandlingen av bygglov. Genom propositionen genomförs RED II-direktivet. Fristen för genomförande av direktivet löper ut den 30 juni 2021.

Projekt som kräver miljökonsekvensbedömningsförfarande

Målet är att i enlighet med kommissionens formella underrättelse effektivisera beaktandet av miljökonsekvenser i projekt som förutsätter ett MKB-förfarande också när det gäller behandlingen av bygglov. Detta uppnås genom en utvidgning av kretsen av intressenter i fråga om de byggnader där behandling av bygglov förutsätter ett obligatoriskt MKB-förfarande. Den utvidgning av rätten att få information, rätten till hörande och besvärsrätten som föreslås i propositionen gäller endast enskilda tillståndspliktiga byggnader, i samband med vilka en obligatorisk granskning enligt MKB-lagen ska göras.

Bygglovsförfarandet ändras också i fråga om de byggnader som sannolikt har betydande gränsoverskridande miljökonsekvenser och ett internationellt förfarande enligt 5 kap. i MKB-lagen har ordnats om projektet. Förfarandet förbättrar i dessa fall möjligheterna att svara för Finlands internationella åtaganden gentemot andra stater.

Marknadskontroll av byggprodukter och organiseringen av uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter nationellt

I lagen om ändring av lagen om marknadskontrollen av vissa produkter föreskrivs det om det centrala samordningskontoret och kontaktpunkten för produkter i syfte att genomföra Europeiska unionens förordningar om marknadskontroll och ömsesidigt erkännande. I lagen föreskrivs det dessutom att Säkerhets- och kemikalieverket från och med den 1 januari 2021 är det nationella centrala samordningskontor som avses i Europeiska unionens marknadskontrollförordning. Enligt artikel 10 i byggproduktförordningen ska medlemsstaterna utse kontaktpunkter för byggprodukter. Miljöministeriet har med stöd av sin allmänna behörighet varit den nationella kontaktpunkt för produkter i fråga om de produkter som anges i förordningen.

I propositionen föreslås det att uppgiften överförs till Säkerhets- och kemikalieverket och blir en del av den helhet som det centrala samordningskontoret och kontaktpunkten för produkter utgör. Arbets- och näringsministeriet har överfört den verksamheten som kontaktpunkt för produkter som avses i förordningen om ömsesidigt erkännande till Säkerhets- och kemikalieverket, och därför är det ändamålsenligt att också skötseln av kontaktpunkten för byggprodukter överförs till Säkerhets- och kemikalieverket.

När det gäller genomförandet av marknadskontrollen strävar man efter att förenhetliga praxisen med marknadskontrollen av andra produkter. Därför föreslås det i stället för separata förfaranden i markanvändnings- och bygglagen hänvisningar till Europeiska unionens marknadskontrollförordning och marknadskontrolllagen. Nationella förfaranden enligt marknadskontrollförordningen kan anses ingå i 183 § 4 mom. i markanvändnings- och bygglagen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Främjande av användningen av förnybar energi

Enligt regeringspropositionen ska det för andelen förnybar energi ställas ett minimikrav på 38 procent av byggnadens beräknade inköpta energi för nya byggnader och byggnader som genomgår större renoveringar när detta är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbart. Beräknad inköpt energi hänvisar till den beräknade köpta energi som avses i miljöministeriets förordning om nya byggnaders energiprestanda (1010/2017) och miljöministeriets förordning

om energicertifikat för byggnader (1048/2017), inte till den faktiska förbrukningen. Kraven i regeringspropositionen gäller alla byggnader förutom försvarsförvaltningens byggnader.

Projekt som kräver miljökonsekvensbedömningsförfarande

Besvärsrätten i fråga om beslut om bygglov utvidgas till sådana registrerade sammanslutningar vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd och naturvård inom sitt verksamhetsområde, om bygglovet gäller ett byggnadsobjekt på vilket MKB-lagen tillämpas. Likaså ska hörande som gäller bygglov i dessa MKB-projekt utvidgas så att kommunmedlemmar och intressenter har rätt att framföra sina åsikter om projektet.

Dessutom föreskrivs det om ett förfarande genom vilket andra stater informeras om ansökan om och beslut om bygglov i sådana situationer där ett byggnad sannolikt har betydande gränsöverskridande miljökonsekvenser och ett internationellt förfarande enligt 5 kap. i MKB-lagen har ordnats om byggnaden.

Marknadskontroll av byggprodukter och organiseringen av uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter nationellt

Genom denna proposition utses nationellt en kontaktpunkt för byggprodukter på det sätt som förutsätts av medlemsländerna i artikel 10 i byggproduktförordningen. Samtidigt överförs skötseln på nationell nivå till Säkerhets- och kemikalieverket. I fråga om förfarandena för marknadskontroll hänvisas det direkt till marknadskontrollförordningen och marknadskontrollagen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Främjande av användningen av förnybar energi

Konsekvenser för miljön. Denna regeringsproposition bidrar till ökad användning av förnybar energi i byggnader tillsammans med annan lagstiftning och styråtgärder inom den offentliga sektorn. När fossil energi ersätts med förnybar energi minskar koldioxidutsläppen.

I avsnitt 3.1 i statsminister Marins regeringsprogram (2019) dras följande riktlinjer upp: ”Avvecklingen av fossilolja för uppvärmning sker gradvis fram till början av 2030-talet. Oljeuppvärmning av statliga och kommunala fastigheter ska frångås före 2024. Fastigheter som värms med olja uppmuntras genom ett åtgärdsprogram frångå oljeuppvärmning till fördel för andra uppvärmningssätt under 2020-talet.” Miljöministeriet bereder ett åtgärdsprogram som gäller avstående från uppvärmning med fossil olja. En av åtgärdena är ett understöd för avstående från uppvärmning med fossil olja för småhus och kommunalt ägda byggnader. Ansökan om understöd för småhus inleddes den 1 september 2020 och för kommunerna den 5 oktober 2020. För systemet med understöd för småhus beviljades 2020 ett anslag på 30 miljoner euro, som kan användas också 2021–2022, och i budgetpropositionen för 2021 ingår ett anslag på 10 miljoner euro. För systemet med understöd till kommunerna har ett anslag på 15 miljoner euro reserverats för 2020. Informationen om understödet har nått målgruppen väl, eftersom det har lämnats in ca 9 700 ansökningar om understöd för småhus och det redan fattats ca 3 500 positiva beslut (26.1.2021). Som ekonomiska incitament fungerar också hushållsavdraget i beskattningen samt i vissa fall energiunderstödet för bostadshus. Inom jordbruket är det möjligt att få ekonomiskt stöd för investeringar via programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland och inom industrin är det möjligt att få energistöd. Denna regeringsproposition har i sig inte några stora konsekvenser jämfört med gällande författningar. De nära-nollenergikrav som gäller ny-

RP 121/2021 rd

byggnad trädde i kraft den 1 januari 2018 genom miljöministeriets förordning om nya byggnaders energiprestanda. Det har också ställts krav på energiprestanda vid reparationsbyggande (miljöministeriets förordning om förbättring av byggnaders energiprestanda vid reparations- och ändringsarbeten). I markanvändnings- och bygglagen förtecknas de byggnadstyper som nära-nollenergikravet inte gäller.

I befintliga byggnader har det redan skett en snabb övergång från oljeuppvärmning till andra bränslen/värmekällor. Syftet med denna regeringsproposition är att säkerställa att det inte heller i samband med större renoveringar installeras ett huvudsakligt uppvärmningssystem som använder fossil energi. Regeringspropositionen har årligen konsekvenser för högst 30 renoveringsprojekt, eftersom endast en del av de byggnader som genomgår en större renovering har en fastighetsspecifik uppvärmning som baserar sig på fossil energi. Dessa byggnader som genomgår en större renovering 2022–2030 ger en utsläppsminskning på 8 900 ton per år jämfört med nuläget.

Utvecklingen enligt nuläget, som även inbegriper sådana ändringar av uppvärmningssystemet i befintliga byggnader som görs i samband med andra än större renoveringar, väntas ge 474 000 ton lägre utsläpp 2030 jämfört med 2020. Tillsammans med i synnerhet målen för avstående från uppvärmning med fossil olja kommer övergången att snabbas upp så att oljeuppvärmning fasas ut på 10 år i stället för på 30 år. Med den snabbare tidtabellen kommer koldioxidutsläppen från det befintliga gamla byggnadsbeståndet att vara ca 1 422 000 ton lägre 2030 jämfört med 2020.

I nya bostads- och servicebyggnader är det redan nu ovanligt med en fastighetsspecifik uppvärmning som baserar sig på fossila bränslen (mindre än 20 byggnader per år), men syftet med denna regeringsproposition är att säkerställa att sådana inte längre uppförs över huvud taget oberoende av bland annat förändringar i energipriserna. I produktionsbyggnader har fossila bränslen en marknadsandel på ca 2 procent. Det föreslagna kravet på 38 procent har endast en liten effekt på utsläppen från framtida nya byggnader. Effekten är endast ca 90 ton koldioxid per år och ca 900 ton per år efter tio år jämfört med nuläget.

Kraven kan ha en mycket liten ökande effekt på anskaffningen av biopannor och eldstäder som vid användning orsakar partikelutsläpp. Partikelutsläpp uppstår också vid produktionen av el och fjärrvärme, där användningen av biobränslen har ökat redan länge. Tack vare en effektiv förbränning och filter är kraftverkens utsläppsfaktorer redan nu låga och kommer att sjunka ytterligare i framtiden.

Konsekvenser för hushållen. Bestämmelserna gäller dem som bor i egnahemshus samt bostadsaktiebolag. Det färdigställs ca 10 000 nya småhus per år och ca 1 000 andra bostadshus per år. Det finns ca 1 160 000 småhus och ca 44 300 bostadsaktiebolag. I båda dessa kategorier har ungefär hälften färdigställts före 1980-talet, och sannolikheten är större för att dessa hus behöver genomgå större renoveringar än det nyare beståndet.

Ett hushåll som är byggherre eller ett hushåll som genomför en större renovering måste själv stå för investeringskostnaden, men det har också direkt nytta av de fördelar som investeringen har med avseende på driftkostnaderna och bostadens värde. För den som köper en bostad utgör investeringskostnaden en del av prisbildningen för bostaden. I bostadsaktiebolag inverkar kostnaderna för större renoveringar och ändringar i driftkostnaderna på vederlagen och hyrorna.

Av de olika alternativen för uppvärmningsenergi är jordvärme eller fjärrvärme inte möjliga i alla byggnader. Det kan vara omöjligt att borra jordvärmebrunnar på grund av markens kvalitet, skyddet av grundvatten, extra kostnader som föranleds av borrhningen, och så vidare. Fjärrvärme

finns inte tillgänglig överallt och det kan hända att biobränslen inte tas i bruk bland annat på grund av det utrymme som förvaringen av bränslena kräver eller behov av underhåll som upplevs som krävande. Elvärme, eventuellt i kombination med en luftvärmepump, samt en luftvattnvärmepump är möjliga alternativ i alla småhus.

Vid nybyggnad av egnahemshus eller bostadsaktiebolag medför uppfyllandet av kraven på förnybar energi inga merkostnader, eftersom målet kan uppnås kostnadseffektivt med de lösningar som används allmänt för närvarande. I praktiken är det endast investeringar i ett huvudsakligt uppvärmningssystem som baserar sig på fossil energi som inte kan komma i fråga som uppvärmningssystem, och en sådan lösning är i sig redan ovanlig. Enligt registret över energicertifikat installerades 2020 ett huvudsakligt uppvärmningssystem som baserar sig på fossil energi i fem nya egnahemshus och inte i något nytt radhus eller flervåningshus.

Större renoveringar som kan jämföras med nybyggnad görs årligen i 60–125 egnahemshus, 5–15 radhus och 5–20 flervåningsbostadshus. Endast en del av dessa har en fastighetsspecifik uppvärmning med ett fossilt bränsle. I förhållande till det befintliga byggnadsbeståndet är antalet mycket litet. Jämfört med att fortsätta med oljeuppvärmning är investeringskostnaderna för alternativa uppvärmningslösningar högre, men de utnyttjar gratis energi eller inköpt energi effektivt. Med de nuvarande energipriserna blir det med avseende på kostnaderna under hela livscykeln förmånligare att installera alternativa system än att skaffa en ny värmepanna som använder ett fossilt bränsle. Skillnaden mellan investeringskostnaderna jämnas ut på 3–5 år beroende på vilken teknik som väljs.

Vid hybriduppvärmning av småhus, där det utöver en uppvärmningsform baserad på fossil energi används en luftvattenvärmepump, blir kravet på att andelen förnybar energi ska vara 38 procent uppfyllt enligt beräkningsreglerna för energicertifikat. Denna lösning är ur hushållens synvinkel ekonomiskt lönsam, eftersom hybriduppvärmning, jämfört med enbart byte av värmepanna, på 25 år blir 30 procent förmånligare än det ursprungliga uppvärmningssystemet.

En uppvärmningslösning som baserar sig på fossil energi kan ha en negativ inverkan på bostadspriserna, medan avstående från en sådan lösning kan ha en positiv inverkan, men priset beror också på många andra faktorer, särskilt på bostadens läge och marknadsläget i området.

Konsekvenser för företagen. Till de viktigaste konsekvenserna för företagen hör de konsekvenser som förändringarna på energimarknaden medför för konkurrensen mellan företagen och avkastningen. Affärsverksamheten växer inom områdena el, fjärrvärme och förnybar energi samt inom de tjänster som hänför sig till dessa. Affärsverksamheten minskar i värdekedjan för fossil energi (huvudsakligen olja), inklusive företag som säljer bränsle, tillverkare och försäljare av utrustning samt installations- och serviceverksamhet. Inom alla dessa områden finns det många företag i Finland, och därför är konsekvenserna inte koncentrerade till vissa enskilda företag.

Även om konsekvenser för marknaden har identifierats som de mest betydande konsekvenserna, kan konsekvenserna i sig inte ens anses vara måttliga, eftersom förändringarna i fördelningen av byggnadsbeståndets uppvärmningsformer förblir mycket små. I och med bestämmelsen i regeringspropositionen kan man undvika ett huvudsakligt uppvärmningssystem som baserar sig på fossil energi i sammanlagt 140 nybyggnader och i sammanlagt 300 byggnader som genomgår en större renovering under en granskningsperiod på tio år.

Den föreslagna lagstiftningen har inga konsekvenser för företagets beskattning, avgifter eller stöd eller för anmälnings-, rapporterings-, tillsyns- eller registreringsförfarandet. Genom den föreslagna lagstiftningen inrättas inget nytt tillståndsförfarande, utan endast det nuvarande bygglovsförfarandet ändras.

Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet. Regeringens proposition har i princip en positiv inverkan på efterfrågan på arbetskraft inom el, fjärrvärme och förnybar energi samt inom de tjänster som hänför sig till dessa. Behovet av arbetskraft kan i princip minska i värdekedjan för fossil energi (huvudsakligen olja), inklusive företag som säljer bränsle, tillverkare och försäljare av utrustning samt installations-, service- och söttningsverksamhet. På årsnivå är de förändringar som har konsekvenser i båda riktningarna dock mycket små och de berör ett stort antal företag, vilket innebär att sysselsättningseffekterna blir mycket små.

Förslaget har inga konsekvenser för arbetslivet, det vill säga konsekvenser för arbetsmarknadens funktion eller för strukturella faktorer eller för arbetstagarnas ställning på arbetsmarknaden

Projekt som kräver miljökonsekvensbedömningsförfarande

Besvärsrätten i fråga om bygglov är begränsad enligt 192 § i markanvändnings- och bygglagen. En utvidgning av besvärsrätten även till organisationer inom miljöbranschen innebär att kretsen av möjliga ändringssökande blir större.

Åren 1994–2019 inleddes sammanlagt 874 projekt som förutsätter ett MKB-förfarande. Den vanligaste projekttypen 1994–2019 var avfallshantering (242 projekt). De tre följande vanligaste projekttyperna var energiproduktion (185 projekt), tagande och bearbetning av naturtillgångar (177 projekt) och trafik (107 projekt). De ovanligaste projekttyperna var särskilda fall (5 projekt), metallindustri (8 projekt), skogsindustri (9 projekt), byggande i vattendrag och vattenreglering (11 projekt), vatten och avlopp (17 projekt) samt djurhållning (25 projekt). Antalet projekt som omfattas av ett MKB-förfarande och som kräver bygglov är relativt litet per år. Samtidigt är de rätt stora och professionellt skötta, vilket gör det möjligt för aktörerna att hantera utvidgningen av besvärsrätten i sina processer. På sökandens begäran kan bygglovsförfarandet i vissa fall samordnas i enlighet med lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden.

Möjligheten att anföra besvär även över ett beslut om bygglov kan i någon mån fördröja att ett projekt vinner laga kraft. Sökanden kan som motvikt till detta begära rätt att påbörja arbetet mot en säkerhet. År 2020 inkom 211 besvär över bygglov till förvaltningsdomstolarna. Sammanlagt 128 ärenden avgjordes och 164 ärenden var anhängiga i slutet av året. Behandlingstiden var i genomsnitt 8,4 månader. Dessutom tillkommer den tid för behandling av begäran om omprövning som föregår besvär och som vanligen är 1 månad. Besvärsförfarandet kan ha smärre konsekvenser för vissa projekt.

I 132 § i markanvändnings- och bygglagen tas det in en hänvisning till 29 a § i MKB-lagen som ålägger tillståndsmyndigheten skyldigheter i byggnadsprojekt som sannolikt har betydande gränsöverskridande miljökonsekvenser och ett internationellt förfarande enligt 5 kap. i MKB-lagen har ordnats om projektet.

De nya skyldigheter som åläggs bygglovsmyndigheterna och som hänför sig till ett internationellt förfarande inverkar inte i betydande grad på myndigheternas resurser, eftersom antalet situationer där bestämmelserna i fråga blir tillämpliga är få på årsnivå (0–3 stycken per år). Fullgörande av skyldigheterna förutsätter dock samarbete mellan tillståndsmyndigheten och miljöministeriet. Den projektansvarige ansvarar för kostnaderna för översättningar av handlingar som ska sändas till den andra staten, och därför ansvarar myndigheterna inte för kostnaderna för översättningar.

En utvidgning av hörandet i anslutning till bygglovsförfarandet i samband med MKB-projekt medför inte avsevärt mera arbete för byggnadstillsynsmyndigheterna på grund av det ringa antalet projekt.

Marknadskontroll av byggprodukter och organiseringen av uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter nationellt

Kontaktpunkten för byggprodukter får frågor huvudsakligen från tillverkare av byggprodukter inom EU och frågorna gäller nationella produktgruppsspecifika krav. Medlemsstaterna ska särskilt se till att kontaktpunkterna för byggprodukter lämnar information om de nationella bestämmelser inom dess territorium som syftar till att uppfylla de grundläggande krav för byggnadsverk som är tillämpliga för den avsedda användningen av varje byggprodukt. Informationen är viktig eftersom den behövs för att upprätta den prestandadeklaration som krävs för CE-märkningen. Samtidigt får kontaktpunkten för byggprodukter regelbundet frågor om kraven i byggproduktförordningen, till exempel om språkkrav i fråga om handlingar. När arbetsmängden beaktas är uppskattningen att det bestående resursbehovet för Säkerhets- och kemikalieverket för kontaktpunkten för byggprodukter stannar på uppskattningsvis högst 20 000 euro per år. När SGD-förordningen (EU) 2018/1724 och marknadskontrollförordningen börjar tillämpas kommer också uppgiften att underhålla kontaktpunkten för byggprodukter att utvidgas något. Arbetsmängden för kontaktpunkten för byggprodukter uppskattas därför öka något. På årsnivå ställs uppskattningsvis några tiotal frågor till kontaktpunkten för byggprodukter. Uppskattningen baserar sig på antalet frågor som tagits emot under de senaste åren och en eventuell liten ökning av efterfrågan.

Enligt artikel 10 i byggproduktförordningen ska medlemsstaterna se till att kontaktpunkterna för byggprodukter kan utföra sina uppgifter på ett sätt som undviker intressekonflikter, särskilt vad beträffar förfarandena för erhållande av CE-märkning. Det bör noteras att en kontaktpunkt för byggprodukter inte är en tillsynsmyndighet och att den enligt en bedömning inte har någon betydande inverkan på tillsynsmyndigheternas nuvarande tillsynsuppgifter.

I och med att processerna för marknadskontrollen av byggprodukter harmoniseras med marknadskontrollen av andra produkter kan marknadstillsynsmyndigheten fungera effektivare och därmed spara resurser.

Regeringspropositionen har inga könsrelaterade konsekvenser.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Främjande av användningen av förnybar energi. I direktivet är det fråga om reglering som ska tillämpas i alla medlemsstater i Europeiska unionen, men det är dock medlemsstaterna som har ansvaret för att närmare fastställa kravnivån och hur den ska uppnås. Nedan beskrivs jämförelser av lösningarna i andra länder av samma typ som Finland. I alla dessa länder har genomförandet gjorts på olika sätt och ingenstans på precis samma sätt som man planerat i Finland.

Vid miljöministeriet bereds i samarbete med bland annat de övriga nordiska länderna för närvarande en helhet av bestämmelser som beaktar byggnaders koldioxidavtryck och koldioxidhandavtryck under en byggnads hela livscykel. Det är fråga om en mångfasetterad och komplex helhet som kräver omfattande utredningar. I detta skede stannade man för en enkel nationell lösning som är möjlig med nuvarande uppgifter.

I framtiden, när metoderna för granskning av byggnaders totala energiförbrukning utvecklas, är det i Finland möjligt att införa metoder som inte baserar sig på kalkylmässiga granskningar utan på en individuell helhetsgranskning av en byggnads koldioxidavtryck.

Projekt som kräver miljökonsekvensbedömningsförfarande. Genom propositionen görs de ändringar som till följd av Europeiska kommissionens formella underrättelse till Finland om genomförandet av MKB-direktivet förutsätts i den nationella lagstiftningen också när det gäller bygglovsförfarandet.

Marknadskontroll och organiseringen av uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter nationellt. Genom lagen om ändring av lagen om marknadskontrollen av vissa produkter föreskrivs det att Säkerhets- och kemikalieverket i fortsättningen är det nationella centrala samordningskontor som avses i Europeiska unionens marknadskontrollförordning.

När det gäller byggprodukter finns det i praktiken inga andra ändamålsenliga alternativ än att utse Säkerhets- och kemikalieverket till nationell kontaktpunkt för byggprodukter.

Det mest ändamålsenliga vid marknadskontrollen av byggprodukter är att hänvisa till de förfaranden som också annars tillämpas vid marknadskontrollen. Några remissinstanser ansåg att det kunde vara möjligt att ordna marknadskontrollen av byggprodukter så att byggprodukterna direkt omfattas av tillämpningsområdet för marknadskontrolllagen. I praktiken har det nationellt av hävd i markanvändnings- och bygglagen föreskrivits särskilt om byggnadstillsynen över byggprodukter. Inom EU-lagstiftningen föreskrivs det om marknadskontrollen av CE-märkta byggprodukter i Europeiska unionens byggproduktförordning. Enligt propositionen ska bestämmelser om marknadstillsynen över byggprodukter även i fortsättningen finnas i markanvändnings- och bygglagen. Marknadskontrollen av byggprodukter har ett starkt samband med att byggandet redan länge har utgjort en egen lagstiftningshelhet, där placeringen av produktspecifika krav i samma reglering som marknadstillsynen har skapat konsekvens. Dessutom har regleringen fortfarande ett starkt samband också med till exempel bestämmelserna i Europeiska unionens byggproduktförordning och i lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (954/2012). I ärendet har det också bedömts att marknadskontrollen av byggprodukter avviker rätt mycket från de andra produkter som omfattas av tillämpningsområdet för marknadskontrolllagen i och med att i fråga om byggande fokuserar kraven på i huvudsak byggobjekt, medan det i fråga om produkter enligt marknadskontrolllagen redan är fråga om så kallade slutprodukter. I 152 § i den gällande markanvändnings- och bygglagen anges följande: ”En byggprodukt som är avsedd att stadigvarande ingå i ett byggnadsverk ska vara säker och sund och ha sådana egenskaper att byggnadsverket under en ekonomiskt motiverad livstid uppfyller de väsentliga tekniska krav som anges i denna lag, om det är projekterat och byggt på behörigt sätt och ges sedvanligt underhåll.” Att regleringen även i fortsättningen finns i markanvändnings- och bygglagen talar dessutom det faktum att miljöministeriet i fråga om byggprodukter styr Säkerhets- och kemikalieverket genom sitt eget separata resultatavtal.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Främjande av användningen av förnybar energi. I denna regeringsproposition är det fråga om reglering som ska tillämpas i alla medlemsstater i Europeiska unionen, men det är dock medlemsstaterna som har ansvaret för att närmare fastställa kravnivån och hur den ska uppnås.

Jämförelseuppgifter om genomförandet samlades in från Sverige, Danmark, Norge, Tyskland och Estland. I alla dessa länder har genomförandet gjorts på olika sätt och ingenstans på precis samma sätt som man planerat i Finland. Dessutom skiljer sig länderna från varandra i fråga om

RP 121/2021 rd

byggnaders energiförbrukning och andelen förnybar energi av den. Också andelen förnybara energikällor i produktionen av el och fjärrvärme varierar.

I Sverige ansvarar Boverket och Energimyndigheten för genomförandet av RED II-direktivet. Boverket ansvarar för byggbestämmelserna och Energimyndigheten för sin del för åtgärderna för främjande av förnybar energi. Energimyndigheten bedömer att kraven i direktivet endast gäller sådana fall där en medlemsstat redan vid genomförandet av artikel 13.4 i det föregående RES-direktivet för förnybar energi (2009/28/EG) har beslutat att införa krav på miniminivåer. Sverige hade redan vid genomförandet av RES-direktivet beslutat att inte införa sådana krav. I Sverige har man således preliminärt gjort bedömningen att artikel 15.4 i RED II-direktivet inte har några konsekvenser för landet. De svenska myndigheterna har dock, vid förfrågan, inte ännu fastställt genomförandesättet.

I Danmark är den ansvariga myndigheten enligt artikel 15.14 Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, enligt vilken artikel 15.4 i tillräcklig utsträckning har genomförts i 298 § i byggbestämmelserna Bygningsreglementet 2018 (BR18) samt genom en sådan strikt nivå i byggbestämmelserna som i praktiken förutsätter användning av förnybar energi. I byggbestämmelserna har det i fråga om energiförbrukningen fastställts ett högsta tillåtet värde per uppvärmd bostadsyta. Enligt 298 § ska det i nya och befintliga byggnader där uppvärmningen inte är baserad på förnybar energi i enlighet med 293 § och där material byts ut eller ändras ingå en andel förnybar energi i byggnadens totala energiförsörjning i den mån det är tekniskt möjligt och ekonomiskt lönsamt.

I Norge är Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) den aktör som ansvarar för direktivet. Energiloven från 2017 förbjuder installation av uppvärmningsanordningar som baserar sig på fossila bränslen från och med 2020. Förbudet har tagits in i byggbestämmelserna (Forskrift om tekniske krav til byggverk/Byggteknisk forskrift). Enligt § 14–4 (1) får uppvärmningsanordningar som baserar sig på fossila bränslen inte installeras. Bestämmelsen omfattar alla uppvärmningsanordningar. I föreskriften konstateras det att förnybara biobränslen, såsom trä, träpelletar, biobrännolja och biogas, inte är fossila bränslen och att det fortfarande är tillåtet att installera uppvärmningsanordningar som använder dem.

I Tyskland är Bundes Ministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit (BMU) det ministerium som ansvarar för genomförandet av direktivet. Building Energy Act (Gebäudeenergiegesetz, GEG), som trädde i kraft den 1 november 2020, ställer bland annat samstämmiga krav på primärenergianvändningen i nya byggnader, i befintliga byggnader som ska renoveras och i lågenergihus och på användningen av förnybara energikällor i byggnaders värme- och kylsystem. Enligt 10 § i GEG ska en byggnad uppföras så att behovet av värme- och kylenergi åtminstone delvis tillgodoses med hjälp av förnybara energikällor. Närmare bestämmelser om andelarna förnybar energi finns i 34–45 §, där det för varje energikälla uppställs en egen kravnivå (en procentandel av byggnadens uppvärmnings- och kylbehov), genom vilken minimikravet på förnybar energi uppfylls redan ensamt. I Tyskland gäller miniminivåerna för förnybar energi endast nybyggnad och grundlig renovering av offentliga byggnader. Av en byggnads behov av värme- och kylenergi är miniminivån för solvärme 15 procent, för el från förnybara energikällor 15 procent samt för fast eller flytande biomassa, för värmepumpar som använder jordvärme eller geotermisk värme samt för system som använder spillvärme direkt eller med värmepumpar 50 procent.

I Estland ansvarar Estonian Ministry of Economic Affairs and Communications (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, MKM) för genomförandet av direktivet. Artikel 15.4 har genomförts genom den förordning om byggnaders energiprestanda som trädde i kraft den 10 juli 2020 (Hoone energiatõhususe miinimumnõuded). Förordningen fastställer minimikrav på bygg-

naders energiprestanda och innehåller en definition på nära-nollenergibyggande. Andelen förnybar energi i el eller värme ökar på grund av en energiprestandaindikator (jämför e-talet), vars minimikrav det är lättare att uppfylla genom användning av förnybar energi, i tillägg till en god energiprestanda i byggnaden. Enligt förordningen är en byggnads totala energianvändning den beräknade årliga energianvändningen utan lokalt producerad och förbrukad förnybar energi.

Marknadskontroll av byggprodukter och organiseringen av uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter nationellt.

Ingen jämförelse har gjorts med arrangemangen i andra länder på grund av det ringa antalet arrangemang.

6 Remissvar

Utkastet till regeringsproposition var på remiss mellan den 5 maj 2021 och den 10 juni 2021. Utkastet innehåller förslag till ändring av markanvändnings- och bygglagen i fråga om tre olika helheter.

De två lagändringar som gäller tillståndsförfarandet för främjande av användningen av förnybar energi och tillståndsförfarandet för projekt som förutsätter miljökonsekvensbedömning baserar sig på kommissionens underrättelse om genomförandet av direktiven i fråga i den nationella lagstiftningen inom de fastställda tidsfristerna. Av denna anledning har dessa lagändringar avskilts från totalreformen av markanvändnings- och bygglagen så att det föreskrivs om dem i brådskande ordning. Den tredje ändringen gäller organiseringen av den nationella kontaktpunkten för byggprodukter är en teknisk ändring och samtidigt med den föreskrivs det om utförande av tvångsåtgärder i anslutning till produkttillsynen över byggprodukter. Bestämmelser om detta finns i fråga om andra produkter i marknadskontrollagen.

I fråga om alla tre helheter har man strävat efter att se till att förslagen är så begränsade som möjligt och tydliga med tanke på verkställigheten. Avsikten är att i samband med totalreformen av markanvändnings- och bygglagen genomföra mer omfattande principiella reformer.

Remissyttranden om propositionen begärdes av 34 aktörer och 26 remissyttranden inkom. Remissyttranden lämnades av ABO Wind Oy, Arkitektbyråernas Förbund ATL rf, Bioenergi rf, riksdagens justitieombudsmans kansli, Energimyndigheten, Finsk Energiindustri rf, Helen Ab, Finsk Handel rf, Uppvärmningsenergi Föreningen rf, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Skogsindustrin rf, Rakennustarkastusyhdistys RTY r.y., Byggnadsindustrin RT rf, INFRA ry, RAKLI ry, Senatfastigheter, Finlands Fastighetsförbund rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands naturskyddsförbund rf, Finlands Närenergiförbund rf, Finlands Egnahemsförbund rf, Finska vindkraftföreningen rf, Oy Teboil Ab, Teknologiindustrin rf, Säkerhets- och kemikalieverket och arbets- och näringsministeriet.

Ändringarna understöddes allmänt i fråga om målen. De flesta kritiska anmärkningar gällde oron över att den administrativa bördan ökar orimligt i förhållande till den uppnådda nyttan. Vidare konstaterades det i flera remissyttranden att ändringarna i tillståndsförfarandena endast ger ett litet mervärde med tanke på den goda utveckling som redan annars sker, bland annat med hänvisning till åtgärdsprogrammet för avstående från oljeuppvärmning.

Nedan behandlas ändringsförslagen enligt ämnesområde och de ändringar som har gjorts i förslaget på basis av dem.

Främjande av användningen av förnybar energi

De flesta remissinstanser uttryckte sin oro över att det i bygglovsprocessen tas in nya skyldigheter vars mål skulle kunna uppnås eller redan har uppnåtts på något annat sätt. Samtidigt hänvisades det till att den dokumentation som behövs inte får öka byggkostnaderna i onödan.

Rakennustarkastusyhdistys RTY r.y. konstaterar i sitt utlåtande att om det förutsätts att det visas att kravet på andelen förnybar energi uppfylls är det uppenbart rimligt att även konstatera utfallets procentandel i varje objekt. En naturlig möjlighet är att komplettera denna information med den energiutredning som också i nuläget ska göras om projekt och som samtidigt arkiveras. De numeriska värdena för andelen förnybar energi i olika uppvärmningsformer baserar sig på etablerad riksomfattande statistik som utarbetas årligen och offentliggörs allmänt. Beräkningssättet och grunderna för det är etablerade. I de energiberäkningar som görs i samband med bygglovets presenteras endast byggnadens totala energianvändning och dess fördelning på uppvärmning och förbrukningsel samt sättet på vilket uppvärmningsenergin produceras. Detta ökar inte i betydande grad projekterarnas beräkningsarbete jämfört med de nuvarande kraven. När informationen är tydligt presenterad är det relativt lätt för byggnadstillsynsmyndigheten att med en liten extra arbetsmängd kontrollera att kravet uppfylls och samtidigt konstatera det numeriska värdet. I framtiden kan detta göras automatiskt med hjälp av artificiell intelligens.

En sådan granskning som avses i förslaget kan på basis av en enkel beräkning göras kalkylmässigt utifrån den totala energi som behövs för uppvärmning och el samt de föreslagna energikällorna. Av dessa orsaker har den fastställda beräknade andelen förnybara energikällor av en byggnads totala inköpta energi tagits som utgångspunkt för granskningen. En komplicerad alternativ lösning som baserar sig på en individuell energiutredning av byggnaden skulle ännu ha varit oanvändbar på grund av att definitionerna inte har utvecklats. I och med att beräkningsgrunderna utvecklas ger en noggrannare individuell granskning av den totala energin möjlighet att vid granskningar bättre beakta också fastighetsspecifika lösningar för energiproduktion bland annat solpaneler. Motiveringen har kompletterats till denna del.

Helen Ab, Finsk Energiindustri rf, arbets- och näringsministeriet och Finsk Handel rf har uttryckt sin oro över att spillvärmen ska beaktas vid beräkningen av andelen förnybar energi från värmekällor i enlighet med artikel 15.4 i RED II-direktivet. Också i Energimyndighetens remissyttrande har man tagit ställning till frågan. I lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020) räknas spillvärme inte som förnybar energi. I propositionen kan det ställas krav endast på förnybar energi eller alternativt på förnybar energi och spillvärme. Utgångspunkten har varit att innehållet i förnybar energi inte i denna lag kan definieras på något annat sätt än i den gällande lagstiftningen. Detta kan leda till förvirring i beräkningarna. Definitioner av spillvärme och behandlingen av dem i olika sammanhang är fortfarande under utveckling. Ordalydelsen i artikel 15.4 i RED II-direktivet innehåller spillvärme. ”Medlemsstaterna ska tillåta att dessa minimivärden uppnås, bland annat genom effektiv fjärrvärme och fjärrkyla som produceras med hjälp av en avsevärd andel förnybara energikällor och spillvärme och spillkyla.”

Oy Teboil Ab har påpekat att förnybara flytande bränslen vilka också de utvecklas kraftigt innebär en möjlighet att använda flytande bränsle som värmekällor även i framtiden. Vid större renoveringar där också uppvärmningssystemen ofta förnyas måste man i praktiken för att uppfylla kravet avstå från användningen av fossila bränslen som byggnadens huvudsakliga värmekälla. Detta innebär inte att det i varje objekt är nödvändigt att avstå från en oljebrännare i gott skick och förnya värmeelementen. Genom att till exempel ha en luftvattenvärmepump som vär-

mekälla och under perioder med ett högt uppvärmningsbehov utnyttja en gammal panna/brännare med hjälp av bioolja kan man nå en mer kostnadseffektiv lösning. Dessa faktorer kan beaktas vid fastställandet av den beräknade andelen förnybar energi från olika inköpta energikällor i en byggnads energiberäkning. I lagförslaget tas det inte ställning till bestämningen av den beräknade andelen förnybar energi i fråga om olika energiformer. Den beräknade andelen baserar sig på den riksomfattande statistiken över den riksomfattande andelen förnybara energikällor i olika energikällors produktion.

Riksdagens justitieombudsmans kansli har påpekat att författningsstyrningens effektivitet bör bedömas i förhållande till avtalsbaserade förfaranden. Båda behövs för att uppnå regeringens och Europeiska unionens ambitiösa klimatmål, och i detta avseende är de inte alternativa utan kompletterar varandra. Genom detta förslag uppfylls endast minimivillkoren i kommissionens underrättelse inom utsatt tid genom så små ändringar som möjligt som ökar den administrativa bördan. En mer omfattande principiell helhetsgranskning av möjligheterna och ändamålsenligheten i författningsstyrningen görs i samband med totalreformen av markanvändnings- och bygglagstiftningen.

Arbets- och näringsministeriet och riksdagens justitieombudsmans kansli fäster uppmärksamhet vid att man på ett transparent och tillförlitligt sätt fastställer de numeriska värdena för andelen förnybar energi i de granskade energiformerna i fråga om el och fjärrvärme samt sätten att beräkna minimiandelen förnybar energi. De numeriska värdena för andelen förnybar energi i olika uppvärmningsformer baserar sig på etablerad riksomfattande statistik som utarbetas årligen och offentliggörs allmänt. De ändringar som görs i de numeriska värdena bör granskas i samarbete mellan olika ministerier. I de energiberäkningar som görs i samband med bygglovsförfarandet presenteras endast byggnadens totala energianvändning och dess fördelning på uppvärmning och förbrukningsel samt sättet på vilket uppvärmningsenergin produceras. Beräkningssättet och grunderna för det är etablerade och transparenta. Motiveringen till förslaget har kompletterats till denna del.

Bygglovsprojekt som kräver miljökonsekvensbedömning

Finsk Handel rf, Senatfastigheter, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Teknologindustri rf, Oy Teboil Ab, Finska vindkraftföreningen rf, Helen Oy, Finsk Energiindustri rf, Byggnadsindustrin RT rf, INFRA ry och Skogsindustrin rf har motsatt sig utvidgningen av rätten att få information, rätten till hörande och besvärsrätten. De har uttryckt sin oro över att utvidgningen av rätten att få information, rätten till hörande och besvärsrätten kan medföra att behandlingstiderna för bygglov förlängs och att behandlingen försvåras. Oro har särskilt uttryckts i fråga om vindkraftsparker och produktion av stenmaterial.

Utvidgningen gäller endast bygglov i samband med vilka man har identifierat ett behov av en obligatorisk utredning av byggnaden enligt MKB-lagen. Tillämpningsområdet gäller således endast en liten del av byggloven. Antalet MKB-förfaranden enligt förslaget uppgår på riksnivå till i genomsnitt färre än 50 per år, och endast en del av dem hänför sig till bygglovet för projektet.

Utvidgningen blir tillämplig endast om det aktuella tillståndspliktiga byggprojektet förutsätter ett obligatoriskt MKB-förfarande. Det faktum att en obligatorisk MKB-utredning har gjorts i samband med utarbetandet av planen medför enligt förslaget inte att behandlingen av bygglov för en byggnad som uppförs på området omfattas av den utvidgade rätten att få information, rätten till hörande och besvärsrätten.

Utvidgningen gäller inte enskilda bygglov för vindkraftsenheter som finns i planer för vindkraftsparker. Den gäller inte heller sådana stationer för fabriksblandad betong som finns på ett område för produktion av stenmaterial och som omfattas av ett MKB-förfarande, pausrum på områden för stödverksamhet eller andra byggnader som kräver tillstånd, om de inte i sig omfattas av ett obligatoriskt MKB-förfarande. Bygglov för till exempel en industrianläggning med betydande miljökonsekvenser som finns på ett industriområde kan däremot omfattas av förfarandet med utvidgad rätt att få information, rätt till hörande och besvär rätt.

Den i förslaget fastställda utvidgningen av rätten att få information, rätten till hörande och besvär rätten i ett bygglovsförfarande gäller endast enskilda byggnader för vilka det krävs ett separat obligatoriskt MKB-tillstånd. Grunden för besvär enligt den utvidgade besvär rätten kan vidare vara att de villkor som i MKB-förfarandet ställts på byggprojektet i fråga och som inverkar på prövningen av bygglov inte har beaktats vid behandlingen av bygglov. Bestämmelserna och motiveringen har preciserats till denna del.

I fråga om MKB-projekt med gränsöverskridande konsekvenser fanns det i remissyttrandena inget att anmärka på propositionen.

Marknadskontroll och organiseringen av uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter nationellt.

Organiseringen av uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter nationellt förutsätter att det anslag som uppgiften årligen kräver, uppskattningsvis 20 000 euro, överförs från miljöministeriets budgetram till Säkerhets- och kemikalieverket. Det anslagsbehov av engångsnatur på 10 000 euro som Säkerhets- och kemikalieverket i sitt remissyttrande föreslagit för kostnaderna för inledandet av verksamheten granskas inom denna ram. Det anslag som anvisas Säkerhets- och kemikalieverket beviljas av ministeriets befintliga anslag, och propositionen förutsätter ingen tilläggsfinansiering.

I några remissyttrandena lyfte man fram att de minimibefogenheter som föreskrivs i artikel 14 i marknadskontrollförordningen bör preciseras i den nationella lagstiftningen. Bestämmelser om marknadskontrollen av byggprodukter, det vill säga om befogenheter, rättigheter, förfaranden och påföljder, finns redan i nuläget i markanvändnings- och bygglagen. När det gäller marknadskontrollen av byggande är det således inte fråga om någon ny reglering, utan marknadskontrollen har redan länge styrts med stöd av markanvändnings- och bygglagen. Flera av bestämmelserna om befogenheterna enligt marknadskontrollförordningen är inte nya i fråga om byggande, utan de har avgjorts redan i den gällande lagstiftningen. Ett exempel är den med de grundläggande fri- och rättigheterna sammanhängande frågan om utförande av inspektioner i utrymmen som omfattas av hemfriden (artikel 14.4 e i marknadskontrollförordningen). Enligt 183 § i markanvändnings- och bygglagen har marknadstillsynsmyndigheten rätt att i en affär, ett lager samt i importörens och tillverkarens lokaler till påseende få en byggprodukt, handlingar som gäller tillverkningen av den och andra handlingar samt annat material som behövs för att bedöma produkten. Denna myndighet har också rätt att utföra granskningar och undersökningar i anslutning till marknadstillsynen. Utöver att den gällande markanvändnings- och bygglagen innehåller bestämmelser om tillsynsförfaranden, innehåller också artikel 16 i Europeiska unionens marknadskontrollförordning och kapitel 8 i Europeiska unionens byggproduktförordning närmare bestämmelser om marknadskontrollåtgärder. Dessutom innehåller den gällande lagen till exempel en bestämmelse om handräckning. Marknadskontrollförordningen ger medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme i fråga om hur påföljdsbestämmelserna genomförs. Markanvändnings- och bygglagen innehåller redan i nuläget bestämmelser om effektiva, proportionella

och avskräckande påföljder. Dessutom överensstämmer till exempel skyldigheterna enligt artikel 4 i marknadskontrollförordningen i mycket stor utsträckning med de skyldigheter som redan fastställts i byggproduktförordningen. Med tanke på helheten, i synnerhet som flera av de nationella preciseringsbehoven i anslutning till artikel 14 i marknadskontrollförordningen redan har avgjorts i markanvändnings- och bygglagen, föreslås det att preciseringen av befogenheten kan genomföras genom hänvisningar till de aktuella bestämmelserna i såväl marknadskontrollförordningen som marknadskontrollagen. Med anledning av remissyttrandena ersattes hänvisningen till enskilda paragrafer i 3 kap. i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter med en hänvisning till hela kapitlet.

7 Specialmotivering

1171 §. *Minimiandel energi från förnybara energikällor.* Enligt 1 mom. ska den som påbörjar ett byggprojekt se till att minst 38 procent av den beräknade inköpta energi som används vid energiberäkningen i en ny byggnad eller en byggnad som genomgår en större renovering är förnybar energi. En miniminivå på förnybar energi i nya byggnader och byggnader som renoveras grundligt ska förutsättas i den utsträckning detta är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbart. Att kravet på energi från förnybara energikällor är uppfyllt ska visas med en beräkning.

Den beräknade inköpta energi som används vid energiberäkningen för en byggnad kan vara el, fjärrvärme, fjärrkyla eller förnybara eller icke-förnybara bränslen. När det gäller icke-förnybara bränslen, såsom fossil olja eller torv, är andelen förnybar energi 0 procent. När det gäller biomassa är andelen förnybar energi 100 procent. Vid produktionen av el, fjärrvärme och fjärrkyla används både icke-förnybara och förnybara energikällor. Enligt de uppgifter som Statistikcentralen publicerat för 2019 var andelen förnybar energi i el 47 procent och i fjärrvärme 40 procent. Med hjälp av dessa procentandelar kan man för den el och fjärrvärme som ingår i en byggnads beräknade förbrukning av inköpt energi separat beräkna de andelar som producerats med förnybar energi. Vid uppfyllandet av procentkravet i den föreslagna bestämmelsen (38 procent) beaktas mängden förnybart bränsle som ingår i en byggnads beräknade förbrukning av inköpt energi samt den mängd el och fjärrvärme som ingår i förbrukningen av inköpt energi och som har producerats med förnybar energi. Vid ansökan om bygglov ska det genom beräkningar visas att det i lagen angivna kravet på en minimiandel uppfylls. En tillräcklig utredning är en förutsättning för att bygglov ska beviljas. Typiskt är att beräkningarna/utredningen görs av en person som även annars utför beräkningar av hur bestämmelserna om en byggnads energiprestanda uppfylls.

I artikel 15.4 tredje stycket i RED II förutsätts det att medlemsstaterna ska tillåta att nämnda miniminivåer uppnås, bland annat genom effektiv fjärrvärme och fjärrkyla som produceras med hjälp av en avsevärd andel förnybara energikällor och spillvärme och spillkyla. I detta sammanhang tas det i lagen ännu inte in definitioner av spillvärme eller spillkyla, och spillvärme eller spillkyla kan ännu inte beaktas i de beräkningar som visar att kravet på energi från förnybara energikällor blir uppfyllt. Såsom konstateras ovan blir kravet på en andel på 38 procent uppfyllt när det gäller fjärrvärme redan med den andel förnybar energi som anges ovan. Definitionerna av spillvärme och spillkyla enligt RED II kommer att tas in i den nationella lagstiftningen genom regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ursprungsgarantier för energi (RP 87/2021 rd). På grund av behandlingen av regeringens proposition om ursprungsgarantier för energi är det således nödvändigt att se över innehållet i den föreslagna paragrafen om beaktande av andelen spillvärme och spillvärme i enlighet med kravet i RED II-direktivet i samband med totalreformen av markanvändnings- och bygglagen eller att vid behov göra ändringar i den kompletterade propositionen redan tidigare.

RP 121/2021 rd

I 2 *mom.* definieras omfattande reparationer. Med större renovering avses en renovering där de totala kostnaderna för renovering av klimatskalet eller byggnadens tekniska system uppgår till mer än 25 procent av byggnadens värde, exklusive värdet av den mark där byggnaden är belägen. Definitionen ingår också i 3 § 3 punkten i lagen om utrustande av byggnader med laddningsstationer och laddningsstationer för elfordon samt med automations- och styrsystem (733/2020). Samma definition av omfattande reparation finns också i miljöministeriets förordning om ändring av miljöministeriets förordning om förbättring av byggnaders energiprestanda vid reparations- och ändringsarbeten (2/17).

Skuldigheten att andelen förnybar energi ska vara minst 38 procent ska tillämpas i samband med omfattande reparationer. Således förpliktar t.ex. en förnyelse av ett vattentak eller en omfattande renovering inomhus till följd av en vattenskada inte till att avstå från fossil energi i samband med renoveringen. I egnahemshus görs det mycket sällan renoveringar som överskrider tröskeln för omfattande renovering och renoveringarna baserar sig alltid på ägarens eget beslut om behovet av grundlig renovering av huset.

I 2 *mom.* hänvisas det när det gäller definitionen av förnybar energi till lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020). Enligt den lagens 3 § 4 punkt avses med förnybar energi vindenergi, solenergi, geotermisk energi, omgivningsenergi, tidvattensenergi, vågenergi och annan havsenergi, vattenkraft och biomassa samt deponigas och gas från avloppsreningsverk och biogas, som inte härstammar från fossila källor. Innehållet i definitionen grundar sig på vad som föreskrivs i RED II-direktivet.

I regeringens proposition (RP 187/2020 rd) fastställs det att ”med geotermisk energi som ingår i definitionen avses enligt artikel 2.2 tredje stycket i RED II-direktivet sådan energi som är lagrad i form av värme under den fasta jordytan. Med omgivningsenergi avses i enlighet med artikel 2.2 andra stycket i RED II-direktivet naturligt förekommande värmeenergi och energi som ackumulerats inom ett avgränsat område, som kan lagras i omgivningsluften, dock inte i fränluft, eller i yt- eller avloppsvatten. Med biomassa avses i enlighet med artikel 2.2 tjugofjärde stycket i RED II-direktivet den biologiskt nedbrytbara delen av produkter, avfall och restprodukter av biologiskt ursprung från jordbruk, skogsbruk eller därmed förknippad industri eller från fiske eller vattenbruk, liksom den biologiskt nedbrytbara delen av industriavfall och kommunalt avfall. Med biogas avses i enlighet med artikel 2.2 tjugooåttonde stycket i RED II-direktivet gasformiga bränslen som framställs av biomassa. Definitionen av förnybar energi anses också omfatta biodrivmedel i enlighet med artikel 2.2 trettiofjärde stycket i RED II-direktivet, det vill säga vätskeformiga bränslen som framställs av biomassa och som används för transportändamål, samt flytande biobränsle enligt artikel 2.2 trettioandra stycket i RED II-direktivet, det vill säga vätskeformiga bränslen för andra energiändamål än för transportändamål”.

I 2 *mom.* definieras också innehållet i den beräkning av andelen förnybar energi som avses i 1 *mom.*

Enligt 3 *mom.* ska lagen inte tillämpas på byggnader som används av försvarsförvaltningen. Enligt RED II-direktivet ska kraven i artikel 15.4 första stycket gälla väpnade styrkor endast i den utsträckning som tillämpningen av dem inte strider mot karaktären av och huvudsyftet med de väpnade styrkornas verksamhet, och med undantag för materiel som används endast för militära ändamål.

I 4 *mom.* finns ett bemyndigande att utfärda förordning. Närmare bestämmelser om de numeriska värdena för andelen förnybar energi i de olika energiformerna får utfärdas genom förordning av statsrådet. År 2020 var andelen förnybara energikällor i elproduktionen i Finland i

genomsnitt 46,2 procent och i fjärrvärmeproduktionen var andelen 36,7 procent. Genom förordning av statsrådet utfärdas det bestämmelser om vilken andel av varje energiform som på riksnivå kan anses komma från förnybara energikällor.

Enligt paragrafens 5 mom. får närmare bestämmelser om sättet att beräkna minimiandelen förnybar energi enligt 1 mom. utfärdas genom förordning av miljöministeriet. Bestämmelserna om sättet att beräkna minimiandelen förnybar energi är klart av teknisk natur och ärenden som gäller ministeriets eget ansvarsområde. Därför föreslås det att miljöministeriet ska bemyndigas att utfärda förordning. Beredningen av förordningen görs som ett samarbete mellan de berörda ministerierna.

Genom paragrafen genomförs artikel 15.4 i RED II-direktivet.

132 §. Miljökonsekvensbedömning. Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. med en hänvisning till den nya 29 a § som föreslås i MKB-lagen. Tillståndsmyndigheten ska enligt 29 a § i MKB-lagen sända en tillståndsansökan som gäller ett i 28 § i den lagen avsett projekt samt översättningar av de väsentliga delarna av ansökan till miljöministeriet när en medlemsstat i Europeiska unionen har deltagit i förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Skyldigheten att lämna in tillståndsansökan baserar sig på MKB-direktivet, och därför gäller skyldigheten endast en medlemsstat i Europeiska unionen. Väsentliga delar av tillståndsansökan kan anses vara åtminstone de delar på basis av vilka myndigheterna i den andra staten och de vars omständigheter eller intressen projektet kan påverka kan identifiera vilka slags gränsöverskridande betydande skadliga miljökonsekvenser ett projekt kan ha och hur de kommentarer som staten lämnat i samband med MKB-förfarandet har beaktats. Miljöministeriet ska vidarebefordra ansökan till medlemsstaten.

Dessutom ska tillståndsmyndigheten sända tillståndsbeslutet och översättningar av de väsentliga delarna av beslutet till miljöministeriet så att det i enlighet med det förfarande som avses i 29 a § i MKB-lagen kan sända beslutet och översättningarna till den andra stat som har deltagit i förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Skyldigheten att lämna in tillståndsbeslutet gäller alla stater som deltagit i MKB-förfarandet, också stater utanför Europeiska unionen, eftersom skyldigheten att sända tillståndsbeslutet till en annan stat baserar sig på både MKB-direktivet och FN:s/ECE:s konvention om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang, den så kallade Esbokonventionen (E/ECE/1259, Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context). De väsentliga delarna av tillståndsbeslutet kan anses vara åtminstone de delar på basis av vilka myndigheterna i den andra staten och de vars omständigheter eller intressen projektet kan påverka kan identifiera hur miljökonsekvensbeskrivningen, den motiverade slutsatsen och det internationella hörandet har beaktats samt vilka åtgärder tillståndsbeslutet förutsätter för att undvika, förhindra, begränsa eller eliminera samt följa upp identifierade betydande skadliga gränsöverskridande miljökonsekvenser.

Bestämmelsen blir tillämplig när det är fråga om projekt som förutsätter bygglov och som sannolikt har betydande gränsöverskridande miljökonsekvenser, och ett internationellt förfarande enligt 5 kap. i MKB-lagen tillämpas på projektet.

133 §. Hörande och utlåtanden. Till paragrafen fogas ett krav på utvidgat hörande vid behandlingen av bygglov i fråga om de byggnader för vilka en förutsättning för uppförandet är en obligatorisk utredning av miljökonsekvenserna enligt MKB-lagen. Enligt den gällande bestämmelsen gäller hörandet och tillkännagivandet grannarna, om det inte med beaktande av byggprojektets ringa betydelse eller läge eller planens innehåll är uppenbart onödigt med tanke på grannens intresse. Till paragrafen fogas en mer omfattande skyldighet som anknyter till MKB-direktivet att ge kommunmedlemmar och intressenter tillfälle att framföra sina åsikter om en

ansökan om bygglov, i de begränsade fall där en obligatorisk miljökonsekvensbedömning enligt MKB-lagen ska göras av en byggnad som kräver tillstånd.

181 §. Marknadstillsyn. Paragrafen baserar sig på 181 § i den gällande markanvändnings- och bygglagen. Säkerhets- och kemikalieverket ska även i fortsättningen vara marknadstillsynsmyndighet i fråga om alla byggprodukter. En del av byggprodukterna ska CE-märkas i enlighet med byggproduktförordningen. Säkerhets- och kemikalieverket ansvarar också för marknadstillsynen i fråga om byggprodukter som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter. Tillsynen gäller typgodkända byggprodukter och produkter som har ett kontrollintyg, intyg över tillverkningskontroll eller något annat frivilligt certifikat eller ett certifikat som grundar sig på ömsesidigt godkännande. Säkerhets- och kemikalieverket ska vara marknadstillsynsmyndighet också i fråga om de byggprodukter vars egenskaper inte alls har uppgetts på ett certifierat sätt. Tidigare har Säkerhets- och kemikalieverket varit marknadstillsynsmyndighet i situationer där en byggprodukt kan påverka uppfyllandet av de väsentliga tekniska kraven. Nu föreslås det att detta också ska gälla situationer där en byggprodukt medför allvarlig fara för människors hälsa, säkerhet och egendom eller för miljön.

Tidigare angavs det i paragrafen vilka åtgärder Säkerhets- och kemikalieverket kunde vidta. Eftersom en harmonisering av förfarandena bidrar till att göra processen smidigare, föreslås det att det i fråga om förfarandena i lagen hänvisas till marknadskontrollagen och marknadskontrollförordningen.

I paragrafen kvarstår skyldigheten att ersätta staten för de kostnader som en utredning orsakat, om utredningen visar att byggprodukten inte motsvarar angivna prestanda eller angivna egenskaper. Kostnaderna ska tas ut hos den aktör som först släpper ut produkten på marknaden i Finland. Likaså ska kommunens byggnadstillsynsmyndighet alltjämt underrätta Säkerhets- och kemikalieverket om missförhållanden som den upptäckt, såsom missförhållanden i fråga om anteckningar och handlingar som gäller byggprodukter.

181 a §. Kontaktpunkt för byggprodukter. Paragrafen är ny och i den föreslås bestämmelser om den kontaktpunkt för byggprodukter som avses i artikel 10 i byggproduktförordningen. Enligt artikel 10 i byggproduktförordningen ska medlemsstaterna utse kontaktpunkter för byggprodukter. Enligt paragrafen ska Säkerhets- och kemikalieverket vara kontaktpunkt för byggprodukter. Närmare bestämmelser om vilka uppgifter kontaktpunkten för byggprodukter har finns i artikel 10 i byggproduktförordningen. Uppgiften inbegriper att hantera kontakter mellan olika aktörer, såsom tillverkare och importörer av byggprodukter, samt att lämna tydlig och lättbegriplig information om de bestämmelser inom dess territorium som syftar till att uppfylla de grundläggande krav för byggnadsverk som är tillämpliga för den avsedda användningen av varje byggprodukt. Information om de nationella väsentliga tekniska kraven på byggprodukter är viktig i synnerhet för upprättandet av en prestandadeklaration enligt byggproduktförordningen.

Enligt artikel 10 i byggproduktförordningen ska medlemsstaterna se till att kontaktpunkterna för byggprodukter kan utföra sina uppgifter på ett sätt som undviker intressekonflikter, särskilt vad beträffar förfarandena för erhållande av CE-märkning. Kontaktpunkten för byggprodukter är inte en tillsynsmyndighet, och uppgiften inverkar således inte på tillsynsmyndigheternas nuvarande tillsynsuppgifter. I uppgiften ingår handledning och rådgivning samt vid behov överföring av ärenden till den behöriga myndigheten i enlighet med 8 § i förvaltningslagen (434/2003).

192 §. Besvärsmått i fråga om beslut om bygglov och åtgärdstillstånd samt om tillstånd för miljöåtgärder och rivningslov. Till 1 mom. fogas en ny 5 punkt enligt vilken även en sådan registrerad sammanslutning vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd och naturvård har besvärsmått inom sitt verksamhetsområde, om bygglovet gäller ett byggnadsobjekt för vilket en

förutsättning för uppförandet är en obligatorisk utredning av miljökonsekvenserna enligt MKB-lagen. Ändringen görs för att komplettera genomförandet av MKB-direktivet. Årigen omfattas på risknivå färre än 50 projekt av ett obligatoriskt MKB-förfarande och endast en del av dem kräver bygglov.

MKB-direktivet förpliktar alla EU-medlemsstater att i de beslutsförfaranden som omfattas av MKB-direktivets tillämpningsområde reservera rätten att söka ändring hos den berörda allmänheten och vars intresse är tillräckligt stort. Definitionen av den berörda allmänheten i MKB-direktivet är densamma i EU-medlemsstaten. Utvidgningen av rätten att söka ändring i de beslutsförfaranden som omfattas av tillämpningsområdet för MKB-direktivet, som föreslås i markanvändnings- och bygglagen, väntas knappast fördröja byggandet. Antalet projekt är litet och den som ansöker om bygglov har möjlighet att inleda byggandet mot säkerhet trots att ändring har sökts.

Rätten att söka ändring inbegriper också en möjlighet att begära omprövning. Rätten att begära omprövning bestäms enligt samma grunder som en parts besvärsmät. Den som är missnöjd med ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning får söka ändring genom besvär.

En sammanslutnings möjlighet att söka ändring är i fråga om besvärsgrunder innehållsmässigt begränsad till den bransch och det verksamhetsområde som anges i sammanslutningens stadgar.

Tillståndsbeslut som gäller byggande meddelas efter anslag och den som saken gäller anses ha fått del av beslutet när det meddelades. Med stöd av 142 § i markanvändnings- och bygglagen tillställs tillståndsbeslutet sökanden, de myndigheter som anges i förordning och dem som har begärt det i en anmärkning eller särskilt.

Tillståndsbeslut som gäller byggande får överklagas genom besvär hos den regionalt behöriga förvaltningsdomstolen.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Minimiandel energi från förnybara energikällor

Med stöd av 117 1 § i markanvändnings- och bygglagen är det möjligt att utfärda en statsrådsförordning med närmare bestämmelser om de numeriska värdena för andelen förnybar energi i de olika energiformerna. År 2020 var andelen förnybara energikällor i elproduktionen i Finland i genomsnitt 46,2 procent och i fjärrvärmeproduktionen var andelen 36,7 procent. Genom förordning av statsrådet utfärdas det bestämmelser om vilken andel av varje energiform som på riksnivå kan anses komma från förnybara energikällor.

Närmare bestämmelser om sättet att beräkna minimiandelen förnybar energi får utfärdas genom förordning av miljöministeriet. Bestämmelserna om sättet att beräkna minimiandelen förnybar energi är klart av teknisk natur och ärenden som gäller ministeriets eget ansvarsområde. Därför föreslås det att miljöministeriet ska bemyndigas att utfärda förordning. Beredningen av förordningen görs som ett samarbete mellan de berörda ministerierna.

9 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

10 Verkställighet och uppföljning

10.1 Samband med andra propositioner

Projekt som kräver miljökonsekvensbedömningsförfarande

Propositionen hänför sig till en mer omfattande regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och lagar som har samband med den, som är under behandling i riksdagen.

10.2 Förhållande till budgetpropositionen

Främjandet av användningen av förnybar energi har inga konsekvenser för budgetpropositionen.

Ändringarna i förfarandet i fråga om tillståndsprojekt som kräver miljökonsekvensbedömning har inga konsekvenser för budgetpropositionen.

Organiseringen av uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter nationellt förutsätter att det anslag som uppgiften kräver, uppskattningsvis 20 000 euro, överförs från miljöministeriets budgetram till Säkerhets- och kemikalieverket. Det anslag som anvisas Säkerhets- och kemikalieverket beviljas av ministeriets befintliga anslag, och propositionen förutsätter ingen tilläggsfinansiering.

10.3 Förhållande till marknadskontrollförordningen och marknadskontrollagen

I bestämmelserna om marknads tillsyn över byggprodukter görs de ändringar som är nödvändiga på grund av genomförandet av marknadskontrollförordningen. För att förordningen ska kunna genomföras fullt ut förutsätts det att marknads tillsynsmyndigheternas befogenheter och rättigheter utvidgas något jämfört med nuläget och att bestämmelserna om förfarandena vid marknads tillsyn preciseras. Till den gällande bestämmelsen om marknads tillsyn i markanvändnings- och bygglagen fogas hänvisningar både till marknadskontrollförordningen och till marknadskontrollagen. Genom hänvisningarna blir förordningen och lagen direkt tillämpliga också i fråga om byggprodukter. Syftet med hänvisningarna är att underlätta marknads tillsynen över byggprodukter och att harmonisera den med tillsynen över de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för marknadskontrollagen. Genom att hänvisa direkt till marknadskontrollagen kan man försäkra sig om att de nya processuella rättigheterna inom marknads tillsynen och de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses på ett enhetligt sätt mellan olika produktgrupper.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

11.1 Grundläggande rättighet till miljön

Enligt 20 § i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Det allmänna ska verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Bestämmelsen uttrycker människornas alltomfattande ansvar för en sådan helhetslinje för den ekonomiska och samhällseliga verksamheten att den levande och icke-levande naturens mångfald kan bevaras (RP 309/1993 rd, s. 70/II). Ansvaret riktar sig utöver till privata fysiska personer och juridiska personer också till det allmänna. Ansvaret för miljön enligt bestämmelsen realiserar genom den

materiella lagstiftningen, eftersom den grundläggande rättigheten till miljön har karaktären av en deklaration.

Minimiandel energi från förnybara energikällor

Det krav som gäller andelen förnybara energikällor av en byggnads totala förbrukning av inköpt energi främjar för sin del den grundläggande rättighet som gäller bevarande av en sund livsmiljö. Därigenom betonas den offentliga sektorns ansvar för miljön också i samband med behandlingen av tillstånd för byggande.

Projekt som kräver miljökonsekvensbedömningsförfarande

Syftet med en miljökonsekvensbedömning är att främja miljöskydd och hållbar utveckling med hjälp av en konsekvensbedömning som stöder planering och beslutsfattande samt att samtidigt öka tillgången till information och möjligheterna att delta.

Avsikten med de ändringar som föreslås i markanvändnings- och bygglagen är i huvudsak att komplettera genomförandet av MKB-direktivet i den nationella lagstiftningen, vilket kan anses förbättra MKB-lagens slagkraft och främja att miljökonsekvenserna bedöms, att bedömningen beaktas i planeringen och beslutsfattandet och att beslutsfattandet är förenat med tillräckliga möjligheter att få information och att delta. Detta kan anses medföra att tillgodoseendet av den grundläggande rättigheten till miljön främjas. De ändringar som föreslås i 29 § i MKB-lagen och den nya 29 a § som föreslås i den lagen samt de föreslagna hänvisningsbestämmelserna gäller förfaranden vid bedömning av gränsöverskridande miljökonsekvenser av ansökningar om bygglov. Tryggandet av andra staters möjligheter att delta främjar tillgången till information med tanke på det nationella beslutsfattandet om miljön, vilket även för sin del kan anses bidra till att tillgodoseendet av den grundläggande rättigheten till miljön främjas. De föreslagna bestämmelserna säkerställer för sin del att den grundläggande rättigheten till miljön tillgodoses.

11.2 Utövning av offentlig makt

Organiseringen av uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter nationellt. För att uppgiften som kontaktpunkt för byggprodukter ska kunna anförtros Säkerhets- och kemikalieverket behövs nationella bestämmelser, eftersom all utövning av offentlig makt enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska bygga på lag.

11.3 Skydd för privatlivet

Enligt 10 § i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Enligt 3 mom. i samma paragraf kan det genom lag föreskrivas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas (817/2018). Enligt grundlagsutskottets etablerade tolkning kan befogenheter att företa husrannsakan inte ges för att utreda gärningar som är belagda endast med bötesstraff. Det har dock enligt utskottets ställningstaganden varit möjligt att föreskriva om befogenheter att företa husrannsakan i vanlig lagstiftningsordning för utredning av även ringa brott när det finns en misstanke om missbruk av offentliga medel (GrUU 7/2004 rd).

11.4 Egendomsskydd

Främjandet av användningen av förnybar energi kan ha konsekvenser för ägaren med tanke på grundlagen när det gäller möjligheterna att fritt använda sin egendom. I synnerhet i samband

RP 121/2021 rd

med total renovering är uppvärmningssystem som baserar sig på fossila bränslen inte längre möjliga som en byggnads huvudsakliga uppvärmningssystem.

Enligt en konsekvensbedömning som Motiva gjort möjliggör kravet på 38 procent förnybar energi att fossila bränslen används som värmekälla i fråga om tjugo procent av det totala energibehovet. Detta gör det möjligt att bevara ett oljeeldningsaggregat som reservvärmekälla med tanke på förbrukningstoppar och att således använda aggregatet till utgången av dess tekniska livslängd. I kombination med till exempel ett luftvärmesystem kan den extra investeringskostnaden täckas inom 35 år. I grundvattenområden där det inte finns någon fjärrvärmeanslutning är fossilfria huvudsakliga värmelösningar begränsade. Enligt de utredningar som Motiva gjort är de nuvarande luftvärmelösningarna dock konkurrenskraftiga på lång sikt jämfört med fossila bränslen, även om den inledande investeringen är större. Prisutvecklingen av fossila bränslen är även sannolikt svag.

Utvecklingen av en byggnads värde betraktas däremot bli något bättre när man övergår till förnybara bränslen. Förslagen innehåller en möjlighet att avvika från kravet på procentandelen förnybar energi, om det av ekonomiska eller tekniska skäl är oskäligt. Med tanke på den grundläggande rättigheten till miljön kan propositionen inte anses ha oskäliga konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna vad gäller egendomsskyddet.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av markanvändnings- och bygglagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) 117 § 2 mom., 181 § och 192 § 1 mom., sådana de lyder, 117 § 2 mom. i lag 958/2012, 181 § i lag 1261/2014 och 192 § 1 mom. i lag 1589/2009, samt

fogas till lagen en ny 1171 §, till 132 §, sådan den lyder i lag 254/2017, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., till 133 §, sådan den lyder i lag 465/2018, ett nytt 5 mom., varvid det nuvarande 5 mom. blir 6 mom., och till lagen en ny 181 a § som följer:

117 §

Krav beträffande byggande

När byggnader projekteras, uppförs, ändras eller repareras eller deras användningsändamål ändras ska det ske så att byggnaden med beaktande av den allmänt förutsägbara belastningen och användningsändamålet uppfyller de väsentliga tekniska krav som avses i 117 a–1171 §.

1171 §

Minimiandel energi från förnybara energikällor

Den som påbörjar ett byggprojekt ska se till att minst 38 procent av den beräknade inköpta energi som används vid energiberäkningen i en ny byggnad eller en byggnad som genomgår en större renovering är energi från förnybara energikällor, om detta är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbart. Beräkningar ska användas för att visa att kravet på energi från förnybara energikällor blir uppfyllt.

Med *större renovering* avses en renovering där de på återuppbyggnadskostnaderna baserade totala kostnaderna för renoveringen av klimatskalet eller byggnadens installationssystem överstiger 25 procent av byggnadens värde, exklusive värdet av den mark där byggnaden är belägen. Med *förnybar energi* avses förnybar energi enligt 3 § 4 punkten i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020). *Andelen förnybar energi* i en energiform bestäms i beräkningen utifrån varje energiforms genomsnittliga riksomfattande andel förnybar energi.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på försvarsförvaltningens byggnader.

Närmare bestämmelser om andelen förnybar energi i de olika energiformerna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare bestämmelser om sättet att beräkna minimiandelen förnybar energi enligt 1 mom. får utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

132 §

Miljökonsekvensbedömning

Bestämmelser om tillståndsmyndighetens skyldighet att sända tillståndsansökan och tillståndsbeslutet samt översättningar av de väsentliga delarna av dem till miljöministeriet för sändande till en annan stat i projekt som har gränsöverskridande miljökonsekvenser finns i 29 a § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

133 §

Hörande och utlåtanden

Kommunen ska ge kommunmedlemmar och intressenter tillfälle att framföra sina åsikter om tillståndsansökan, om ansökan gäller en byggnad på vilken lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas.

181 §

Marknadstillsyn

Säkerhets- och kemikalieverket är marknadstillsynsmyndighet i fråga om byggprodukter som omfattas av tillämpningsområdet för byggproduktförordningen och lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (954/2012). Säkerhets- och kemikalieverket svarar också för marknadstillsynen över andra byggprodukter som införlivas i byggnadsobjekt, om de kan påverka uppfyllandet av de väsentliga tekniska kraven eller om de medför allvarlig fara för människors hälsa, säkerhet och egendom eller för miljön.

Bestämmelser om Säkerhets- och kemikalieverkets verksamhet som marknadstillsynsmyndighet i situationer där det finns grundad anledning att misstänka att en byggprodukt är farlig för hälsa, säkerhet, miljö eller egendom eller att byggprodukten inte stämmer överens med en CE-märkning, ett typgodkännande, kontrollintyg, tillverkningskontroll eller något annat frivilligt certifikat eller ett certifikat som grundar sig på ömsesidigt godkännande finns i artiklarna 11, 25.3–25.5, 26.1, 26.3, 26.4, 27 och 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, nedan *marknadskontrollförordningen*. Bestämmelser om marknadstillsynsmyndighetens åtgärder i situationer där en CE-märkt byggprodukt inte uppfyller angivna prestanda eller medför en risk finns i artiklarna 56–59 i byggproduktförordningen. Bestämmelser om Säkerhets- och kemikalieverkets befogenheter som marknadstillsynsmyndighet finns i artikel 14 i marknadskontrollförordningen och bestämmelser om verkets rättigheter finns i 3 kap. i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016).

Importören, tillverkaren eller distributören av en byggprodukt eller ett av denne bemyndigat ombud ska ersätta staten för de kostnader som en utredning orsakat, om utredningen visar att byggprodukten inte motsvarar angivna prestanda eller de egenskaper som anges i certifikatet. Kostnadsersättningen är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av ersättning finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter.

Kommunens byggnadstillsynsmyndighet ska följa användningen av byggprodukter och underrätta Säkerhets- och kemikalieverket om missförhållanden som den upptäckt.

181 a §

Kontaktpunkt för byggprodukter

RP 121/2021 rd

Säkerhets- och kemikalieverket är den kontaktpunkt för byggprodukter som avses i artikel 10 i byggproduktförordningen.

192 §

Besvärsrätt i fråga om beslut om bygglov och åtgärdstillstånd samt om tillstånd för miljöåtgärder och rivningslov

Besvärsrätt i fråga om ett beslut om bygglov och åtgärdstillstånd har

- 1) ägaren och innehavaren av ett invid eller mittemot beläget område,
 - 2) ägaren och innehavaren av en sådan fastighet vars bebyggande eller användning i annat syfte beslutet i väsentlig mån kan påverka,
 - 3) den vars rätt, skyldighet eller fördel beslutet direkt påverkar,
 - 4) kommunen, samt
 - 5) inom sitt verksamhetsområde en sådan registrerad sammanslutning vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd eller naturvård, om bygglovet gäller en byggnad på vilken lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas.
-

Denna lag träder i kraft den xx xxxx 2021.

Helsingfors den 9 september 2021

Statsminister

Sanna Marin

Miljö- och klimatminister Krista Mikkonen

Lag

om ändring av markanvändnings- och bygglagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) 117 § 2 mom., 181 § och 192 § 1 mom., sådana de lyder, 117 § 2 mom. i lag 958/2012, 181 § i lag 1261/2014 och 192 § 1 mom. i lag 1589/2009, samt
fogas till lagen en ny 1171 §, till 132 §, sådan den lyder i lag 254/2017, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., till 133 §, sådan den lyder i lag 465/2018, ett nytt 5 mom., varvid det nuvarande 5 mom. blir 6 mom., och till lagen en ny 181 a § som följer:

Gällande lydelse

117 §

Krav beträffande byggande

När byggnader projekteras, uppförs, ändras eller repareras eller deras användningsändamål ändras ska det ske så att byggnaden med beaktande av den allmänt förutsägbara belastningen och användningsändamålet uppfyller de väsentliga tekniska krav som avses i 117 a–117 g §.

Föreslagen lydelse

117 §

Krav beträffande byggande

När byggnader projekteras, uppförs, ändras eller repareras eller deras användningsändamål ändras ska det ske så att byggnaden med beaktande av den allmänt förutsägbara belastningen och användningsändamålet uppfyller de väsentliga tekniska krav som avses i 117 a–1171 §.

1171 §

Minimiandel energi från förnybara energikällor

Den som påbörjar ett byggprojekt ska se till att minst 38 procent av den beräknade inköpta energi som används vid energiberäkningen i en ny byggnad eller en byggnad som genomgår en större renovering är energi från förnybara energikällor, om detta är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbart. Beräkningar ska användas för att visa att kravet på energi från förnybara energikällor blir uppfyllt.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Med större renovering avses en renovering där de på återuppbyggnadskostnaderna baserade totala kostnaderna för renoveringen av klimatskalet eller byggnadens installationssystem överstiger 25 procent av byggnadens värde, exklusive värdet av den mark där byggnaden är belägen. Med förnybar energi avses förnybar energi enligt 3 § 4 punkten i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020). Andelen förnybar energi i en energiform bestäms i beräkningen utifrån varje energiforms genomsnittliga riksomfattande andel förnybar energi.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på försvarsförvaltningens byggnader.

Närmare bestämmelser om andelen förnybar energi i de olika energiformerna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare bestämmelser om sättet att beräkna minimiandelen förnybar energi enligt 1 mom. får utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

132 §

132 §

Miljökonsekvensbedömning

Miljökonsekvensbedömning

Bestämmelser om skyldigheten att beakta miljökonsekvensbedömningen i tillståndsförfarandet finns i 4 kap. i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om informationen och förfarandet för framförande av åsikter.

Bestämmelser om tillståndsmyndighetens skyldighet att sända tillståndsansökan och tillståndsbeslutet samt översättningar av de väsentliga delarna av dem till miljöministeriet för sändande till en annan stat i projekt som har gränsöverskridande miljökonsekvenser finns i 29 a § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

Bestämmelser om skyldigheten att beakta miljökonsekvensbedömningen i tillståndsförfarandet finns i 4 kap. i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om informationen och förfarandet för framförande av åsikter.

133 §

133 §

Hörande och utlåtanden

Hörande och utlåtanden

Gällande lydelse

Närmare bestämmelser om meddelande om och tillkännagivande av tillståndsansökan samt om framställande av anmärkning utfärdas genom förordning av statsrådet.

181 §

Marknadstillsyn

Säkerhets- och kemikalieverket är marknadstillsynsmyndighet enligt byggproduktförordningen. Dessutom utövar Säkerhets- och kemikalieverket marknadstillsyn över byggprodukter som omfattas av lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (954/2012). Säkerhets- och kemikalieverket ansvarar också för marknadstillsynen över andra byggprodukter som införlivas i byggnadsobjekt, om de kan påverka uppfyllandet av de väsentliga tekniska kraven.

Om det finns grundad anledning att misstänka att en byggprodukt är farlig för säkerheten, hälsan eller miljön eller byggprodukten inte stämmer överens med ett typgodkännande, kontrollintyg, tillverkningskontroll eller något annat frivilligt certifikat eller ett certifikat som grundar sig på ömsesidigt godkännande, kan Säkerhets- och kemikalieverket ålägga importören eller tillverkaren eller ett av tillverkaren bemyndigat ombud att avhjälpa bristerna inom en skälig tid. Om bristen inte avhjälpas inom den utsatta tiden eller om bristen är allvarlig, kan Säkerhets- och kemikalieverket förbjuda användningen av produkten och vid behov ålägga importören eller tillverkaren eller ett av tillverkaren bemyndigat ombud att vidta åtgärder för att dra tillbaka produkten från marknaden.

Föreslagen lydelse

Kommunen ska ge kommunmedlemmar och intressenter tillfälle att framföra sina åsikter om tillståndsansökan i projekt på vilka lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas.

Närmare bestämmelser om meddelande om och tillkännagivande av tillståndsansökan samt om framställande av anmärkning utfärdas genom förordning av statsrådet.

181 §

Marknadstillsyn

Säkerhets- och kemikalieverket är *marknadstillsynsmyndighet i fråga om byggprodukter som omfattas av tillämpningsområdet för byggproduktförordningen och lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (954/2012)*. Säkerhets- och kemikalieverket ansvarar också för marknadstillsynen av andra byggprodukter som införlivas i byggnadsobjekt, om de kan påverka uppfyllandet av de väsentliga tekniska kraven *eller om de medför allvarlig fara för människors hälsa, säkerhet och egendom eller för miljön*.

Om det finns grundad anledning att misstänka att en byggprodukt är farlig för säkerheten, hälsan, egendomen eller miljön eller att byggprodukten inte stämmer överens med en *CE-märkning*, ett typgodkännande, kontrollintyg, tillverkningskontroll eller något annat frivilligt certifikat eller ett certifikat som grundar sig på ömsesidigt godkännande, *kan Säkerhets- och kemikalieverket vidta de åtgärder som avses i artiklarna 11 och 25–28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, artiklarna 56–59 i byggproduktförordningen och 9 § i lag om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016)*. Säkerhets- och kemikalieverket *kan utöva befogenheter enligt artikel 14 i marknadskontrollförordningen och har rätt att få uppgifter enligt 3 kap. i marknadskontrollagen*.

Gällande lydelse

Importören eller tillverkaren av en byggprodukt eller ett av tillverkaren bemyndigat ombud ska ersätta staten för de kostnader som en utredning orsakat, om utredningen visar att byggprodukten inte är duglig att användas i byggnadsverk. Kostnadsersättningen är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av ersättning finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter.

Kommunens byggnadstillsynsmyndighet ska följa användningen av byggprodukter och efter behov underrätta Säkerhets- och kemikalieverket om missförhållanden som iakttagits.

192 §

Besvärsrätt i fråga om beslut om bygglov och åtgärdstillstånd samt om tillstånd för miljöätgärder och rivningslov

Besvärsrätt i fråga om ett beslut om bygglov och åtgärdstillstånd har

- 1) ägaren och innehavaren av ett invid eller mittemot beläget område,
- 2) ägaren och innehavaren av en sådan fastighet vars bebyggande eller användning i annat syfte beslutet i väsentlig mån kan påverka,
- 3) den vars rätt, skyldighet eller fördel beslutet direkt påverkar, *samt*
- 4) kommunen.

Föreslagen lydelse

Importören, tillverkaren eller distributören av en byggprodukt eller ett av denne bemyndigat ombud ska ersätta staten för de kostnader som en utredning orsakat, om utredningen visar att byggprodukten *inte motsvarar angivna prestanda eller de egenskaper som anges i certifikatet*. Kostnadsersättningen är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av ersättning finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter.

Kommunens byggnadstillsynsmyndighet ska följa användningen av byggprodukter och underrätta Säkerhets- och kemikalieverket om missförhållanden som upptäckts.

181 a §

Kontaktpunkt för byggprodukter

Säkerhets- och kemikalieverket är den kontaktpunkt för byggprodukter som avses i artikel 10 i byggproduktförordningen.

192 §

Besvärsrätt i fråga om beslut om bygglov och åtgärdstillstånd samt om tillstånd för miljöätgärder och rivningslov

Besvärsrätt i fråga om ett beslut om bygglov och åtgärdstillstånd har

- 1) ägaren och innehavaren av ett invid eller mittemot beläget område,
- 2) ägaren och innehavaren av en sådan fastighet vars bebyggande eller användning i annat syfte beslutet i väsentlig mån kan påverka,
- 3) den vars rätt, skyldighet eller fördel beslutet direkt påverkar,
- 4) kommunen, samt
- 5) *inom sitt verksamhetsområde en sådan registrerad sammanslutning vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd eller naturvård, om bygglovet gäller en byggnad på vilken lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas.*

Denna lag träder i kraft den 2021.